

Izšla vsak dan razen nedelj in praznikov.
Izšel dnevno razen nedelj in praznikov.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravljalni prostor:
2687 S. Lawndale Ave.
Office of Publication:
2687 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXI. Chicago, Ill., četrtek, 20. septembra (Sept. 20), 1928. STEV.—NUMBER 221

Preiskava proti posredovalnicam za delo odkrila "čedne" stvari

Prostitucije se zahteva od natak. Dečki so večkrat pretepeni od delodajalcev. Delavci dostikrat napravijo pot zastoj.

New York, N. Y. — Priče so pred industrijsko komisijo, ki preiskuje posredovalnice za delo, izpovedale take reči, da se naprednemu človeku obrača zedec vsled takih dogodkov, ki ključijo na glas po odpuščanju.

Od deklet, ki se pošiljajo v letovišča in hotele zunaj mesta se dostikrat zahteva, da se udajo prostituciji. Nekateri delavci so okradeni za njih mezo. Delodajalci pretepejo dečke. Delavci in delavke se pošljejo dostikrat na veliko razdaljo na njih lastne stroške na delo, a ko pridejo tje, pronajdejo, da ni dela.

Vihravke v starosti od 16 do 20 let so največkrat žrtev brezvestnih ljudi. Ako se vpirajo željam gostov in gospodarjev, se najdejo 100 do 300 ali še več milij od doma in brez centa v žepu. Ako se pošljejo starejše ženske, da nastopijo službo natakariče, tedaj jih odklonijo, ali pa kmalu izgube službo.

Neki mlad deček je bil poslan v službo sto pet in trideset milij proč od mesta. Delo je bilo pretežno zanj, delodajalec ga je pretepel in vrge brez centa na cesto.

Neki stari ženi, ki je bila poslana, da pomaga v kuhinji, so povedali da zanj ni dela. Neki sirov voznik busa jo je spodil v sumo in pretepel, ker ga je prosila, da jo pelje zastoj. Raztrgana in krvava je prišla do prenočišča, v katerem je bila slučajno tudi Mrs. Lillian Sire, uslužbenka državnega delavskega departmanta.

Nekateri lastniki poletnih resortov odpuščajo svoje delavce po kratki dobi, da tako nastane potreba vedno po novih delavcih, pristojbine za službe si pa delita on in lastnik posredovalnice za delo. Tako so eni delavci vedno na potu v New York, drugi pa prihajajo iz New Yorka v novo službo. Neki tak brezvestnež je poletni "napravil" \$150,000.

Neki ženi, ki je imela majhno dete, so odrgali od meze za hrano deteta. Končno sploh niso hoteli dajati detetu nobene hrane. Vrgli so njeno obleko skozi okno na cesto in prisiljevali jo, da pustiti službo brez centa v žepu.

Žena se je pritožila šerifu, ki je pa postal tako srov, da jo je tako brcnil, da je padla. Odpravila se je peš domov. Otroka je nesla in noge so ji zatekle. Morala je sezuti svoje čevlje. Ko je tako ležala bolj kot hodila po cesti, jo je podrl na tla bus. Odrezali so ji nogo v bolnišnici, a ona je vseeno umrla, dete je pa bilo prepuščeno javni dobrotornosti in je bilo oddano v javen zavod.

Mrs. Sire je izpovedala pred komisijo, da se ti delavci nimajo kam pritožiti. Šest dni poteka, preden pride do zaslišanja na sodišču. Nato vpraša za nadaljevanje zaslišanja podjetnik, v tem času pa delavca prav pošteno pretepejo ali mu groze toliko časa, da zapusti mesto in je še vesel, da odnese zdravo kožo.

Retirani Rusi na Kitajskem izpušeni.

Nanking, 19. sept. — Stiri najst sovjetskih uradnikov, ki so bili aretirani med vpadom v sovjetsko poslatništvo v Pekingu, so aprila 1927 po odredbi bivšega Čangsovinove vlade, je bilo večer izpuščenih na temelju principa diplomatske imunitete. Eden je še v zaporu.

Detalji o železniški nezgodi izostali v dnevnikih

Taka je bila volja mogočne železniške družbe. — Velika nezgoda se je dogodila za železniško družbo ob neugodnem času. Tovorni vlak razparal tri spalne vozeve.

Chicago, Ill. — Vesti o železniški nezgodi pri Paxtonu, Nebraska, pri kateri je tovorni vlak razparal tri spalne vozeve, so bile v dnevnikih zelo nejasne in manjkali so detalji o nji. Union Pacific in Northern železniška družba nista želeli, da javnost izve o podrobnostih nesreče ob času, ko unije železničarjev sklepajo novo pogodbo z zapadnimi železniškimi družbami.

Nesreča pri Paxtonu bi bila izostala, ako bi Union Pacific železniška družba ne vztrajala pri znižanju števila vlakospremnega oboja pri tovornih vlakih. Tovorni vlak, ki je šel 145 voz je zapeljal na stranski tir, da pusti mimo potniški vlak šte. 25, ki vozi med Chicagom in San Franciscom. Toda tovorni vlak je bil daljši kot stranski tir. Ko je potniški vlak vozil mimo sprednjega voza tovornega vlaka, je imel poriniti tovorni vlak nazaj na glavni tir, da napravi progo prosto od spredaj, kjer je bila lokomotiva tovornega vlaka na glavni progi.

Toda tovorni vlak se je pričel pregadati umikati nazaj in posledica je bila, da je tovorni vlak porinil sprednji vozi potniški vlak in tako razparal tri spalne vozeve. Nesrečo je zakrivila velika dolgost vlaka in premajhno število vlakospremnega oboja. Poleg vlakovodja sta bila pri tovrnem vlakcu samo še dva zavrata. To število je premajhno, da se pravilno signalizira strojevodju, da je proga zadaj prosta, kajti tak vlak je dolg že skoraj eno miljo. Na vsaki strani je bilo ogibalnice, h katerima je bilo treba postaviti po enega človeka, vrh tega je bilo premalo vlakospremnega oboja, da se pravilno signalizira strojevodju.

Ta nesreča je najboljša ilustracija, zakaj sprednjaki in zavrata nastopajo proti tovrnim vlakom z dvema lokomotivama, proti znižanju vlakospremnega oboja pri tovrnih vlakih.

Železnice zahtevajo, da vlake, ki stejejo več kot 140 voz vleče dve lokomotivi, a vlakospremo oboje pri tovrnem vlakcu naj šteje samo tri osebe. Železničarji naglašajo, da bi to še povečalo število nezgod, ker bi vlaki vozili hitreje in bi bili daljši, in bi torej logično bila nevarnost še večja.

Železniška družba je takoj odslavila vlakovodja in zavrata, ki so tvorili vlakospremo oboje tovornega vlaka, ki je zaril v potniški vlak pri Paxtonu. Tako se je maščevala železniška družba nad popolnoma nedolžnimi ljudmi, mesto da bi bila odslavila onega, ki je odredil, da tak dolg vlak spremlja samo vlakovodja in dva zavrata. Sreča je bila, da pri tej nezgodi ni nihče izgubil življenja.

Organizacija sprednikov in zavrata sta pa zdaj toliko bolj odločni, da ne popustita napram zapadnim železnicam, ki so lačne dobička in bi rade uvedle še bolj priznjanke metode v železniškem obratu.

Brezposelnost se znižala v Illinoisu.

Springfield, Ill. — Državni delavski departament je izdal poročilo, iz katerega je razvidno, da se je brezposelnost v državi Illinois znižala za dva odstotka v mesecu avgustu. Poročilo tudi navaja, da se je v preteklem mesecu izplačalo 4.5% več meze v industrijah kot v istem mesecu prejšnjega leta.

ZBOROVANJE UNIE AVTNIH DELAVCEV

Rešila je važna vprašanja avto-industrije. — Podvzela je korake za združenje z Ameriško delavsko federacijo.

New York, N. Y. — Organizacija Automobile, Aircraft and Vehicle Workers of America je proti koncu svoje konvencije podvzela korake za združenje z Ameriško delavsko federacijo. Unija je izvolila pet delegatov in sicer dva iz Detroita, dva iz New Yorka in enega iz Flinta, da konference z William Greenom, predsednikom Ameriške delavske federacije, glede pridružitve.

Industrijska unija avtnih delavcev se je razvila iz Mednarodne unije izdelovalcev voz. Ustanovila se je leta 1893 in Ameriški delavski federaciji se je pridružila leta 1909, ko so avtomobilski pričeli se izpodrivati vozove, ki so jih vlekli konji. Takrat je unija tudi menjala svoje ime.

Nastali so jurisdikcijski boji, ki so jih vodili voditelji stare šole in v organizaciji kovarjev, tesarjev, električarjev, kovinskih strugarjev in drugih rokodelcev, in so prišli Ameriško delavsko federacijo, da ne sprejme unijo avtnih delavcev pod svoje okrilje. Zveze so bile ukinkjene leta 1914. Unija je pa vseeno napredovala, dasi je bila samostojna.

Po vojni je članstvo unije rastlo. Nekoli po vojni je bilo samo v Detroitu 20,000 članov. Leta 1920 je unija štela 45,000. Od takrat je pričelo število njenih članov padati, kot je bilo to opaziti pri vseh unijah kovinskih industrij. Na letošnji konvenciji so bili delegati iz Detroita, Flinta, Grand Rapidsa, Milwaukeeja, New Yorka in Brooklyna.

Lokalne organizacije v Detroitu in Flintu so bile posebno delavne zadnje mesece. Tako je poročal Phillip Raymond, nadomestni tajnik konvencije. Obdržavali so se shodi pred avtnimi tovornimi in med delavce je bilo razdeljenih več kot sto tisoč letakov. Prišli so izdajati tudi mesečnik "Auto Workers News", ki ima petnajst tisoč naročnikov.

Zaupniki iz tovarna Chevrolet, Buick in Fisher Body v Flintu so poročali, da je vseeno precejšnje število delavcev brez dela, dasiravno je bila produkcija precej živahna v poletnih mesecih. Vedno je bilo pri Buicku tri tovarni okoli 1,200 do 1,500 brezposelnih delavcev, pri Fisher Bodyjevi tovarni pa 5000 delavcev, pri Chevroletovi tovarni pa okoli 1,400 delavcev, ki so čakali, da dobe delo. Zadnja kompanija je odslavljala delavce, ki so zaslužili po 53 centov na uro, na to jih je pa zopet najela po 38 centov na uro in bonus, katerega delavci nikdar ne vidijo, ampak je samo obljuba, ki visi nekje v zraku in sicer tako visoko, da jo delavci ne dosežejo.

V tovarni Buick Motor kompanije je uvedena brezobzirna avtokracija. To avtokracijo je ilustriral neki delegat na konvenciji takole: "Ko je prišel Alfred J. Sloan J., predsednik General Motors kompanije, v Flint, da govori ob pet in dvajsetletni slavnosti Buickove tvrde, so ali nekateri delavci na streho, da vidijo predsednika mogočne General Motors kompanije. Bili so takoj odslavljeni, ker so se za "deset" minut odstranili od dela.

Delavci, ki delajo v tovarnah tvrdj Buick in Chevrolet se boje razgovarjati o razmerah v tovarni, ker so v strahu, da bodo takoj odslavljeni.

Konvencija tekstilcev piketirala prodajalno

Več ko uro časa so delegatje in delegatnje hodili tiho gor in dol pred prodajalno. — Velika senzacija za bogate dame.

New York, N. Y. — Več ko uro časa so delegatje in delegatnje hodili tiho gor in dol pred prodajalno. Velika senzacija za bogate dame. New York, N. Y. — Več ko uro časa so delegatje in delegatnje hodili tiho gor in dol pred prodajalno. Velika senzacija za bogate dame.

Piketi niso imeli nobenega znaka, kajti če bi jih imeli in bi znaki govorili, da piketirajo trgoglavo tvrdo, ki je isprla v svoji tovarni delavce v Kenoshi, Wis., tedaj bi prelomili sodnijsko prepoved.

Medtem ko so delegatje piketirali prodajalno, je odbor konvencije z ravnanjem Allen A. kompanije.

Ta je pa ošabno dejal: "To je Amerika, vsak človek lahko stori kar hoče s svojim biznisom. Allen A. kompanija bo prenehala z biznisom, preden bo podpisala pogodbo z unijo." V gneči okoli prodajalne se je drenal A. R. MacDonald, delavski vohun, ki je pomagal Real Silk kompaniji v Indianapolisu in Allen A. kompaniji v Kenoshi ovirati pripadavce delavske organizacije. MacDonald je obtožil organizatorja Budenza, da se druži s komunisti in ima z njimi stike. Prosil je ponižno, naj se Budenz odstrani v interese organizacije. Odborniki so se mu rezali v obraz, da se prizadevanja delavskega vohunstva dokaz, da je Budenz izvršil dobro delo za organizacijo.

Izprembe pri izvolitvi novega odbora se majhne. Stari odborniki so bili večinoma izvoljeni. Šest delegatov, ki jih je konvencija izključila, so se takoj umaknili s konvencije, da se združijo s Tekstilnim tovarniškim odborom, je zastopalo samo 52 članov. Odborniki organizacije izjavljajo, da niso zastopali nobene lokalne organizacije zunaj Passaica.

Iz Londona v Pariz v novem letu.

Pariz, 19. sept. — Nove vrste letalo, ki izgleda kakor star holandski milin na veter, je večerj priletelo iz Londona v Pariz in povzročilo veliko senzacijo v letalskih krogih. Letalo, ki ga je iznajditelj krtel "avtogiro", je helikopter, ki se dvigne navpično v zrak in se spusti na tla navpično. Ima ob straneh dve majhni krili, na vrhu pa štiri velike propelerje podobne lopate, ki se vrte na pokonci stoječem jamboru. Šlo je 110 milij na uro in polet je bil brez kake neugode ali neugodnosti. Inajditelj "avtogira" je Juan de la Cierva, bivši španski poslanec, ki se nahaja v Londonu. Letalo obišče še druga evropska mesta. V Angliji se je že organizirala družba za izdelovanje tega patenta.

varni, ker so v strahu, da bodo takoj odslavljeni.

Sovjeti prvi ratificirali Kelloggov pakt!

Sovjetska unija presenetila ves svet z bliskovito akcijo, medtem ko deset dežel ni še niti podpisalo protivojne pogodbe. — Kitajci zahtevajo praktičen dokaz miru.

Moskva, 19. sept. — Unija sovjetskih socialističnih republik je večerj naznanila svetu v splošnem in državnem departmentu v Washingtonu posebej da je že ratificirala Kelloggov protivojni pakt. Izvršni centralni sovjetski odbor, ki ima najvišjo zakonodajno oblast med sovjetskimi kongresi v Rusiji, je sprejel resolucijo, s katero je bil pakt soglasno odobren.

Sovjetska unija je torej prva ratificirala pakt, dočim druge dežele še niso storile nobenega koraka v to smer; nekaj dežel še celo podpisalo ni. Sovjetski organi zdaj vprašujejo, kaj delajo vlade, ki so prve podpisale Kelloggovo pogodbo in koliko časa — koliko let — bo treba čakati, da postane pakt veljaven. Pakt ni obligaten za sovjetje toliko časa, dokler ga ne ratificirajo vsaj one dežele, ki so ga prve podpisale v Parizu 27. avgusta t. l.

Washington, D. C. — Kitajska nacionalistična vlada je v svojem odgovoru, da se pridruži Kelloggovemu protivojnemu paktu, tudi apelirala na vlado Združenih držav, naj ji pomaga, da se kitajska republika čim prej osvobodijo inozemskih vojaških čet. To bi bil najboljši dokaz, da Kelloggov protivojni pakt res stremi za pravim in trajnim mirom!

Se deset dežel je, ki niso priglasile svojega podpisa za protivojno pogodbo.

"Divjemačji" štrajki med rudarji v Illinoisu

Agitatorji za "novo unijo" pridobili par sto rudarjev za štrajk.

Centralia, Ill. — Okrog 300 rudarjev, ki so uposleni v odprti jarnah Gayle Coal Co. in Perfection Coal Co., je stopilo v "divjemačjo" stavko v znak protesta proti novi pogodbi, katero je odobrila večina rudarjev na splošnem glasovanju zadnji teden.

Delegacija iz Bellevilla, ki zastopa gibanje "Save the Union" elementa in nove unije, je pregovorila rudarje za štrajk.

Delavske plače v Indiji.

Kalkuta, Indija. — V tem momentu je stavka jeklarskih delavcev v Jamshedpurju, 150 milij od Kalkute. Delavci zahtevajo minimalno mezdo 30-rupijev mesečno. Rupi je 36 centov, torej zahtevajo \$10.80 na mesec. Istočasno je na štrajku 30,000 delavcev v železniških delavnicah v Kalkuti. Ti delavci so doslej prejeli devet do 12 rupijev mesečno, to je \$3.24 do \$4.32. — To dokazuje, kako plače in kak življenjski standard imajo delavci v Indiji.

Bitka med Grki in Macedonci.

Atene, 19. sept. — Snel je bila v teku ljuta bitka med grškimi mejnimi stražami in macedonskimi komitai, ki so prekinili mejo pri Cernovi. Bataljon grškega vojskva je bil naglo odposlan iz Drame na lice mesta.

Slaba taktika kaznovala švedsko socialiste

Združitev s komunisti jim je prinesla poraz pri volitvah namesto zmage.

Stockholm, 19. sept. — Rezultat volitev za novi parlament, ki so bile zadnje nedeljo po vsej deželi, razen v Stockholmu, kjer se vrše prihodnjo nedeljo, je, da je švedska socialistična stranka, ki je pričakovala gotovo zmago, izgubila 14 mandatov izmed 104, ki jih je imela v prejšnji zbornici. Stranki je manjkalo 12 mandatov do pretežne večine v zbornici.

Socialistični voditelji priznavajo, da so sami krivi neugodnega izida radi tega, ker so dovolili komunistom skupno listo. S tem so odpravili mnogo delavcev od lastne liste, komunisti so pa izrabili priliko, katero jim je dal proporni volilni sistem in pridobili na račun socialistov še dva mandata, tako da jih imajo zdaj sedem.

Volilni izid na Švedskem je tak, da spet nima nobena stranka absolutne večine, čeprav so se vse burbozne stranke združile proti delavcem. Zadnja Ekmanova koalicijska vlada vsekakor ostane na krmlu prihodnja štiri leta.

400 mrtvih v Floridi

Orkan, ki niše pomehali, divja dalje proti New Yorku.

Baltimore, Md. — Tropičen vihar, ki je razdejal Portoriko in deloma Florido, je v torek zvečer pridrel na vzhodno obrežje Marylanda. Bati se je, da orkan doseže New York in druga mesta ob severnoatlantski obali. Moč orkana se je pa znižala za polovico in zdaj drvi samo 50 milij na uro.

Jacksonville, Florida. — Uradniki Rdečega križa domnevajo, da število mrtvih v Floridi valed orkana naraste na 400. Blizu 300 mrtvih je že spoznanih, mnogo oseb pa še pogrešajo. Največ mrtvih je v West Palm Beachu in v okolici jezera Okeechobee. Skodo cenijo od 25 do 100 milijonov dolarjev. Nešteta poslopja so v razvalinah in vse palme ter druga tropična drevesa so na tleh.

Washington, D. C. — Strašne razmere vladajo na Portoriku, kjer je preko tisoč mrtvih valed orkana. Večraj so izbruhnili življenjski izgredi med stradajočimi prebivalci, ki so prišli ob vse. Na otokih francoske Zaprane Indije ni nič boljše.

Trije suhaški agentje aretirani radi grafia.

Philadelphia, Pa. — Butlegarsko kraljestvo v tem mestu se je pričelo rušiti, ko je veleporota v petem tednu preiskave glede gangsterskih umorov, trgovine z opojnimi piščami in grafta obtožila tri suhaške agente korupcije in zveze z butlegarji. Aretirani so bili Harry G. Bennett, Fred Silber in John T. Finn.

Finn je bil superintendent pri Quaker Alcohol kompaniji od novembra pretečenega leta do meseca marca t. l. V tem času je oddal nepostavnim potom nad tristo tisoč galon alkohola butlegarjem. Finn in njegovi zavezniki v vladni službi so v tem času napravili na tisoče dolarjev, katere so prejele kot podkupnino od butlegarjev. — Preiskava veleporote, katero vodi državni pravdnik Monaghan, se nadaljuje in pričakuje se, da bo prinesla na dan še več slučajev korupcije, v katero so zapleteni zvezni prohibicijski agentje in nekateri mestni uradniki.

STAVKA NEMŠKIH RUDARJEV NA VIDIKU IN STRATEGIJA.

Iz Senftenberga v Nemčiji poročajo, da je stavka rudarjev na polju mehkega premoga na vidiku. Rudarji zdaj delajo po devet ur in pol na dan, zahtevajo pa osemurni delavnik. Stavka ima pričeti v mesecu oktobru.

O stavki se pričakuje, da bo trajala kratek čas in da konča z zmago za rudarje.

Nam niso znane popolnoma gospodarske in politične razmere v Nemčiji. Kajti, kar o njih izvemo, je to, kar čitamo v brzojavkah in poročilih iz Nemčije. To je pa tako pičlo, da se ne more napraviti dobra slika v detajlih, ki pokazuje strategične poteze, ki jih namerava izvršiti v tem boju nemško delavstvo s svojimi voditelji, da rudarji zmagajo. Pa če tudi bi nam bile te razmere znane, vseeno bi ne mogli sklepati o posledicah strategičnih sunkov za izvojevanje zmage. Nekaj je gotovo in sicer to, da morajo biti voditelji nemškega delavstva imeti eden ali več načrtov izdelanih za stavko, da že naprej pripovedujejo, da bo stavka kratka in da konča z zmago za rudarje.

Nemško delavstvo mora imeti vsekakor dobre strategije, da govore o zmagi, preden je konflikt resno začel, saj tudi govorice o zmagi po kratkem boju tvorijo del strategije, ki imajo namen povzročiti sovražniku strah pred bojem, da se poda, preden pride do konflikta.

Dober strateg v vojni gleda na to, da sovražnika obide v boku, ali prodre njegove vrste brez velikih žrtev na njegovem najbolj šibkem mestu, da mu pride za hrbet. To velja tudi v gospodarskih bojih med delavstvom in podjetniki v kapitalističnem gospodarskem sistemu. V stavki ne padajo delavci kot na bojnem polju. Ampak v stavki trpe delavci in njih družine na življenjskih sredstvih, kar pomeni za delavske družine veliko trpljenje in požrtvovalnost. Tudi bojna sredstva si niso podobna. V stavki ne pokaže topovi, ne mečejo bomb iz zraka, kajti če v stavki pride do dejanskih spopadov med državnimi in mestnimi oblastmi, konča stavka delavcev navadno brez uspeha ali pa z zelo majhnim uspehom za delavce iz enostavnega vzroka, ker delavci ne razpolagajo s takim orožjem, kot razpolagata država in občina in ker se država in občina poslužita lahko vsega svojega obširnega aparata, katerega del tvorijo tudi sodišča, ječe, javno mnenje itd. Iz tega vzroka tudi najbolj kratkoviden voditelj ne priporoča ob času stavke sile z orožjem, ampak vsak klub-ša izvojevati zmago s sredstvi, ki jim pravimo miroljubna. Med ta sredstva spadajo stavkovne straže, napovedi stavke ob ugodnem času, politični vpliv delavstva v občini in državi, podpora za stavkujoče, bojkot, stavke iz simpatije, časopise, v sedanjem času tudi radio, oskrba stavkarjev in njih družin z življenjskimi sredstvi, javno mnenje, solidarnost delavcev, navidezen umik ob pravem času, ponovna ofenziva ob pravem času, demonstracije stavkujočih in drugih delavcev, protestni shodi, prostovoljna disciplina itd. Na vse to in še veliko drugega se morajo delavski voditelji ozirati ob času stavke, da jim je mogoče voditi stavko strategično.

Predvsem pa mora biti v delavstvu globoko vkoreninjena misel prostovoljne discipline, da delavci to izvedejo, kar večina delavstva sklene.

Vse stavke tudi v Evropi ne končajo z zmago. Ampak poraz delavstva ne sme biti tak, da delavstvo zaradi poraza trpi desetletja. Poraz tudi ni vselej poraz, ampak dostikrat se le zdi, da so bili delavci premagani, v resnici pa niso bili, ako je bil njih odpor ali ofenziva strta na enem krilu ali na eni točki. Ta ofenziva ali ta odpor je mogoče povzročiti, da se podjetniki niso upali izvesti vsega tega, kar so imeli v načrtu, da izvedejo. V tem slučaju ni poraz več poraz, ampak je uspešen odpor proti navali in izvedenju načrtov od strani podjetnikov.

Delavski voditelji morajo rezultat boja sporočiti delavstvu v taki luči, da ga delavstvo razume in zapopa. Ako voditelji tega ne store, se kasneje maščuje na njih. Prostovoljna disciplina se prične krhati in končno postane ohlapna. Kadar se kaj takega pojavi v organizaciji, prične izginjati zaupanje v voditelje in končno seveda popolnoma izgine. Se več — izginevati prične tudi zaupanje delavstva v samega sebe. Kadar se to pojavi med

delavstvom, tedaj je blaznost pričeti stavko, pa naj bo obrambna ali pa ofenzivna.

Ameriško delavstvo in ameriški delavski voditelji se imajo že dosti učiti v tem pogledu od evropskih delavcev in evropskih delavskih voditeljev, da bodo zapopadli vzroke gospodarskih bojev med industrijskimi delavci in podjetniki in jih znali voditi tako, da bodo korak za korakom oslabili moč podjetnikov.

VESTI IZ NASELBIN

Legija in ml.

Waukegan, Ill. — Prošli teden se je vršila v Waukeganu konvencija Ameriške legije, katere vrhunec se je završil s paradami in pompon dne 9. in 10. septembra. Pa to ni nič, saj konvencije take in take se vrše vedno. Da bi le bilo vse lepo in čisto začasa konvencije, je bilo izdano povelje od gospoda višjega nadzornika prohibicije na vse lokale, kjer se ve, da "ga" točijo, da ne smejo prodajati opojnih pijač. Druge dni že ni tako reč, če se "ga" prodaja, ker ni zastoj, kajti tudi "višji" so deležni honorarja. Tisti, ki "ga" prodajajo, imajo dobiček, oni, ki ga pijejo, pa si očistijo žepa in izpodkopavajo zdravje. Vsak dobi svoje!

Tako vidimo, da se 18. amendent spoštuje prav na hinavski način. Zato pa je tudi prav, da se vrše ali ne konvencije, ker delovna masa jih hoče, ako bi jih ne hotela, tedaj bi se vršile takšne konvencije, ki bi bile delavstvu v korist. Vsaka stvar gre do svoje zrelosti. Ali je prav, da se krši postavbo? Ako je prav za nadzornike prohibicije, naj bo tudi za tiste, ki pijejo.

Akoravno je bilo prepovedano prodajanje opojnih pijač, so bili člani Ameriške legije vseeno pijani. Zgledalo je, kot da so imeli zalogo s seboj. Da pa se je konvencija vršila še na bolj počasn način, smo na ta dan ustavili delo v tovarnah in se odpravili v parado, delo smo pa nadomestili v soboto zvečer in tako tudi Bogu vsomogočnemu ukradli nekaj ur njegovega svetega dne, da se take zadovolji tovarnarje in ugodi njih poželju po velikem dobičku. No, saj je znano, da včasih tudi sam Bog zaniža, da se ustreže nekaterim.

Pravijo, da so na krmilu pri Slovenskem narodnem domu v Waukeganu v tekočem letu sami rdečkariji, toda videli smo, da je bil kljub tej trditvi Dom okrašen v počast Ameriške legije. Če so to napravili "ta rdeči", mi ni znano, vidi se le, da je bilo v zadovoljstvo vsem, rdečim in plavim, in prepira ne bo radi tega. Ko nem šel mimo Doma ter zagledal vsega okinčane, se mi je srce smejalo. Mi ali sem si: "Glejte ga spaka, kako smo spucali vse rdeče ideje iz Doma". Zgodilo se je ne kako tako, kakor je bilo dano povelje pred časom "ta rdeči" od uradnikov, tukajšnjih tovarnikov so jih poklicali v urade. Lahko se reče: "Ta rdeči pa znaajo!" Nič ne bo tožb, nič deportacij, kakor prošlo leto. Tudi podporni društva, pa tudi drugi ne, niso šli v parado. In Bosna je mirna.

Nekateri pravijo, da nas silijo v to: Kdo nas silijo? Mogoče častihlepnost kakšnega posameznika, ki se s tem hoče okoristiti. Tovarnarji in drugi, ki se zavzemajo za Ameriško legijo, dajo vsakemu čas, kdor hoče iti v parado. In Bosna je mirna.

Nekateri pravijo, da nas silijo v to: Kdo nas silijo? Mogoče častihlepnost kakšnega posameznika, ki se s tem hoče okoristiti. Tovarnarji in drugi, ki se zavzemajo za Ameriško legijo, dajo vsakemu čas, kdor hoče iti v parado prostovoljno in se ne ozirajo, če pride ali ne, ker vedo, da je v Ameriki v tem oziru vsakemu na prosto, če se hoče parade udeležiti. Tako si dajmo tudi mi sami sebi prostost v prihodnosti; nikakor ne delajmo sile sami sebi.

Lahko smo videli razliko med delavsko konvencijo podpornih organizacij (drugih nimamo) in med to, kako veliko mirneje se vrše prve. Nikjer hrupa na ulici. Kdor je šel v mesto dne 9. in 10. septembra, je lahko videl dogodek, ki nimajo govora o izredni inteligenci. Take stvari ne spadajo v čas, ko se

piše leto 1928, ampak v zdavnaj minole čase.

Sedaj ko se bližajo predsedniške volitve, se tudi pri nas pripravljajo zanje, ampak je vse tako zmešano, da zamotan niti sam vrag ne bo rešil (jaz bi jih, vsaj pomagati bi). Demokratji so suhi in mokri, republikanci imajo ravno isto stališče, to pa zato, ker so suhi samo od zunaj, če ni dežja. Pri tem večina misli, da bo Hoover napravil sušo, Smith pa močvirje, pa močvirje je že, pa še kako veliko! Dobili bodo v resnici batine po lastnem hrbtu, katere so že pripravljene za njih napredne delavske ideje (tudi jaz jih bom deležen). — "Ta rdeči" bi tudi vabili na shod ljudi ter dobili delavskega predsedniškega kandidata v tukajšnji Dom, da bi malo "presekali" kapitalistični sistem, pa si ne upajo, (tako je znamenje), ker potem bi škodovali Slovenskemu narodnemu domu, pravijo. Bi menda stene popokale in — ne bi imeli ugleda pri mestnih in tovarniških uradnikih, sledile bi ovadbe, denunciranja, deportacije. Joj, tužna nam malja Svobode!

"Ta rdeči", najsi bodo socialisti ali komunisti (imajo vsi rdeče glave: izraz nekega uradnika tovarne), naj se pa skrijejo in potuhnejo toliko časa, da pridejo za delavske svoboda in boljši časi sami od sebe, brez da bi delali, agitirali, volili in mislili, ali celo revolucionirali. Kajti tisti najhujši naprednjaki, ki niso ne to ne ono, pravijo, da bo prišlo samo od sebe, da bo narava sama dala. No, saj farmarji tudi zraste krompir, čeprav ga ne vsadi! Pač dobro nam je biti na svetu. — Eden, ki opazuje.

Premijera dram. društva "Ivan Cankar".

Cleveland. — V nedeljo, 23. septembra, pride prvič na slovesno v Clevelandu Molierjeva komedija "Zdravnik proti svoji volji". — Letos bo slavilo dramsko društvo "Ivan Cankar" tekom sezone 1928—1929, svojo desetletnico. V teku desetlet let, je priredilo nad sto predstav, med temi je bilo več slavnih in svetovno znanih dramskih del, ki so občinstvu nadvse ugajala. Skozi vseh deset let, je skušalo društvo ugoditi zahtevam slovenske publike in v kolikor so pokazali rezultati posameznih predstav, je v precejšnji meri ugodilo splošni želji posetnikov "Cankarjevih" predstav. Letos bo društvo skušalo vzporediti najboljše igranje, ki bodo zadovoljile vse posetnike dramskih predstav. — Med njimi bodo drame, komedije in ljudske igre, v mesecu februarja pa bo praznovalo društvo desetletnico. Na dan slavnostne predstave bosta uprizorjeni dve predstavi, in sicer bo popoldanska predstava posvečena našemu velikemu Ivanu Cankarju. Vzporedila se bo Krajgerjeva "Umetniška triologija", v kateri nastopi v vseh treh dejanjih naš veliki Cankar. Igra temelji na življenju Ivana Cankarja ter bo nedvomno ustrezala vsem ljubiteljem dramatike in čestilec našega Ivana Cankarja. Zvečer pa bo vzporedna druga predstava, narodnega značaja.

Vse Molierjeve igre so večinoma humoreske, toda ne navadne burke, temveč vsebujejo karakterne vloge, ki zahtevajo res humorista, ki ve, kaj je humor, ali bolje: Molierjevi junaki morajo biti rojeni humoristi. Njegov humor se ne da na umeten način proizvajati, kajti vsa igra sloni izključno na Molierjevem junaku, v našem slučaju, na psevdodravniku, ali navadnemu meščanu, ki je bil prisljen postati zdravnik.

Lahko si torej predstavljamo, v kakšnih skripah se je znašel Molierjev junak Sganarell, ko ga je predložila njegova žena valed maščevanja, ker jo je včasih posteno naklestil, služabnikoma

Rojače iz sosednih naselbin vjudno vabijo igralci, da posetijo to predstavo, kajti vredno je, da pridete tudi vi, ker zabavali se boste bolj kot ste se kdaj prej. Zato vam jamčimo igralci.

Ivan Molek:

OPAZOVANJA

Naš sijajni napredek.

Cikazani — mislim v splošnem — lepo napredujejo. Naše selo raste, da je veselje (nas je že čez tri milijone), imamo avtomobilov kot liatja in trave, nebosežnikov je vsak dan več, nove cerkve pridno zidamo in zdaj dobimo 85.000 yagonov grozda iz Kalifornije za novo vino, za kratek čas nam skrbje butlerjarji in Mafija, za "subway" ne maramo, ker je to starinska naprava, imamo največjo banko v Ameriki in 6. novembra bomo večinoma volili Smitha radi tega, ker nam "vrne pijačo nazaj", katero siromaki strašno pogrešamo.

To pa še niso vsi znaki našega sijajnega napredka.

Mi se hočemo — by jimminy crackers — postaviti pred vsem svetom, imeti hočemo nekaj, česar nimajo Kitajci, Turki niti boljševiki v Moskvi, zato smo letos postavili v naši sredi dve velikanski in krasni ječi.

Yes, sir, mi čikaški proletarci in seljaki nikakor nečemo, da bi nas kdo prehitel v pravem napredku. Nobeeno mesto na svetu — sveto ali proketo — ne sme imeti tako velike in dobre ječe kakor je naša nova mestna ječa in naša nova okrajna ječa.

Novo mestno ječo smo že odprli in lahko nam je v čast in ponos! Visoka je štirinajst nadstropij in opremljena je z najmodernejšo parafernalijsko za sveto inkvizicijo "tretjega reda". Naši dobri bratje, ki bodo gostovali v tej "nebosežni palači", bodo veliki lopovi, če se bodo pritoževali nad pomanjkljivostjo našega modernega plačevanja za grehe. Vse je tam — zrak in voda, luč in miza — česar še ni, pa pride z našimi

Ivan Molek:

V Fordovem kraljestvu

Vtisi iz Detroita in Kanade.

Detroitške posebnosti.

Highland Park je mesto v mestu. Nekoč je bil predmestje daleč zunaj Detroita, danes pa je skoro sredi mesta — in se vedno "predmestje". Čudno, kajne. Well, v ameriških mestih, ki rastejo pred očmi in v življenju človeka dosežejo milijoni prebivalcev, je marsikaj čudnega, česar ne najdeš nikjer na svetu, niti v deveti deželi ne. V razvoju ameriških mest je vsako predmestje prejalšleje pogoltnjeno ali anektirano. Ta procedura je navadno prostovoljna. Prebivalci odglašujejo, da se pridružijo — priključijo, if you please, daj se ta izraz zelo neotesan — mestu in stvar je izvršena. Highland Park je pa tako trd oreh, da ga Detroit ne more pogoltniti zlepa. Prebivalci so enostavno proti "priključitvi" in pri vsakem glasovanju odglašujejo proti. Imajo toliko lokalnega patriotizma, da imajo rajši svoj stari sistem lastne občinske uprave z lastnim "grat-tom", kakor da se bi podvrgli "korumpirani" detroitski upravi. Medtem je Detroit obkrožil Highland Park daleč naokrog in mestece, ki hoče biti "samo zase", je danes kakor otok sredi velikega morja. Koliko časa ostane "samosvoje", je vprašanje. Mogoče bo morala država intervenirati in prisiliti trmoci res predstavljali Molierjeve junake.

Ne pozabite torej priti v nedeljo na predstavo. Vstopnice dobite še lahko sedaj pri Mrs. Kushlan v S. N. D. Popoldne je vstopnina 50c, zvečer pa 1. sedeži \$1, II. 75c in III. 50c. Pričetek popoldne točno ob 2:15, zvečer ob 8:15. Pred igro nastopijo v kupletu "Gustelj, Gustelj, kje so tvoji kodri!", Anton Epich, Fr. Mahne in Frank Plut, katere ste že videli v raznih kupletih, in ki zaslužijo vsestransko priznanje kot vodilski igralci.

Rojače iz sosednih naselbin vjudno vabijo igralci, da posetijo to predstavo, kajti vredno je, da pridete tudi vi, ker zabavali se boste bolj kot ste se kdaj prej. Zato vam jamčimo igralci.

Režiser.

Režiser.

Režiser.

Režiser.

Režiser.

Režiser.

OPAZOVANJA

Naš sijajni napredek.

Cikazani — mislim v splošnem — lepo napredujejo. Naše selo raste, da je veselje (nas je že čez tri milijone), imamo avtomobilov kot liatja in trave, nebosežnikov je vsak dan več, nove cerkve pridno zidamo in zdaj dobimo 85.000 yagonov grozda iz Kalifornije za novo vino, za kratek čas nam skrbje butlerjarji in Mafija, za "subway" ne maramo, ker je to starinska naprava, imamo največjo banko v Ameriki in 6. novembra bomo večinoma volili Smitha radi tega, ker nam "vrne pijačo nazaj", katero siromaki strašno pogrešamo.

To pa še niso vsi znaki našega sijajnega napredka.

Mi se hočemo — by jimminy crackers — postaviti pred vsem svetom, imeti hočemo nekaj, česar nimajo Kitajci, Turki niti boljševiki v Moskvi, zato smo letos postavili v naši sredi dve velikanski in krasni ječi.

Yes, sir, mi čikaški proletarci in seljaki nikakor nečemo, da bi nas kdo prehitel v pravem napredku. Nobeeno mesto na svetu — sveto ali proketo — ne sme imeti tako velike in dobre ječe kakor je naša nova mestna ječa in naša nova okrajna ječa.

Novo mestno ječo smo že odprli in lahko nam je v čast in ponos! Visoka je štirinajst nadstropij in opremljena je z najmodernejšo parafernalijsko za sveto inkvizicijo "tretjega reda". Naši dobri bratje, ki bodo gostovali v tej "nebosežni palači", bodo veliki lopovi, če se bodo pritoževali nad pomanjkljivostjo našega modernega plačevanja za grehe. Vse je tam — zrak in voda, luč in miza — česar še ni, pa pride z našimi

Ivan Molek:

V Fordovem kraljestvu

Vtisi iz Detroita in Kanade.

Detroitške posebnosti.

Highland Park je mesto v mestu. Nekoč je bil predmestje daleč zunaj Detroita, danes pa je skoro sredi mesta — in se vedno "predmestje". Čudno, kajne. Well, v ameriških mestih, ki rastejo pred očmi in v življenju človeka dosežejo milijoni prebivalcev, je marsikaj čudnega, česar ne najdeš nikjer na svetu, niti v deveti deželi ne. V razvoju ameriških mest je vsako predmestje prejalšleje pogoltnjeno ali anektirano. Ta procedura je navadno prostovoljna. Prebivalci odglašujejo, da se pridružijo — priključijo, if you please, daj se ta izraz zelo neotesan — mestu in stvar je izvršena. Highland Park je pa tako trd oreh, da ga Detroit ne more pogoltniti zlepa. Prebivalci so enostavno proti "priključitvi" in pri vsakem glasovanju odglašujejo proti. Imajo toliko lokalnega patriotizma, da imajo rajši svoj stari sistem lastne občinske uprave z lastnim "grat-tom", kakor da se bi podvrgli "korumpirani" detroitski upravi. Medtem je Detroit obkrožil Highland Park daleč naokrog in mestece, ki hoče biti "samo zase", je danes kakor otok sredi velikega morja. Koliko časa ostane "samosvoje", je vprašanje. Mogoče bo morala država intervenirati in prisiliti trmoci res predstavljali Molierjeve junake.

Ne pozabite torej priti v nedeljo na predstavo. Vstopnice dobite še lahko sedaj pri Mrs. Kushlan v S. N. D. Popoldne je vstopnina 50c, zvečer pa 1. sedeži \$1, II. 75c in III. 50c. Pričetek popoldne točno ob 2:15, zvečer ob 8:15. Pred igro nastopijo v kupletu "Gustelj, Gustelj, kje so tvoji kodri!", Anton Epich, Fr. Mahne in Frank Plut, katere ste že videli v raznih kupletih, in ki zaslužijo vsestransko priznanje kot vodilski igralci.

Rojače iz sosednih naselbin vjudno vabijo igralci, da posetijo to predstavo, kajti vredno je, da pridete tudi vi, ker zabavali se boste bolj kot ste se kdaj prej. Zato vam jamčimo igralci.

Režiser.

Režiser.

Režiser.

Režiser.

Režiser.

Režiser.

Vesti iz Jugoslavije

ODBIT NAPAD NA OSEMURNIK.

Generalni štrajk ljubljanskega delavstva. — Nad 5000 delavcev v štrajku. — Ogromen protestni shod in polična demonstracija.

Ljubljana, 3. sept. 1928. — Danes je ljubljansko delavstvo pokazalo, da ima zavest in voljo čuvati svoje svetinje. Kakor pa tudi ne, ko so pa ljubljanski kapitalisti vseh vrst in strank računali na notranjo razkoročenost proletarijata, organizirali centralni juris na bas največje svetinje delavskega razreda, na osemurnik.

Podjetniške organizacije se že pretekli teden napovedale, da bodo v znak protesta proti uvedbi nove odredbe o zapiranjih in odpiranju trgovin in obratov uprizorile podjetniški štrajk s tem, da bi bile vse trgovine in obrati zaprti 3. sept. med 11 in 12. uro. Ob istem času bi se pa imeli vršiti podjetniški manifestacijski shod v glavno nalo go: zahtevati podaljšanje delovnega časa. Vodstvo naše najvišje pokrajinske strokovne inštanice, Strojkovna komisija za Slovenijo, je za vse te nakane v pravem času zvedela in je organizirala protiakcijo, ki je na čast ljubljanskega delavstva izborna uspela. Proti podjetniškemu štrajku, ki bi se imel za čet ob 11. uri, je proklamirala Strojkovna komisija že za 10. uro generalno stavko v vseh ljubljanskih obratih, stavkajoče delavce pa pozvala na velik protestni shod v Mestni dom, za katerega glavnega referenta je določila našega socialističnega poslanca Petejana.

Kakor na migljaj so zatuli ob 10. uri sirene po ljubljanskih obratih in iz temnih in zaprašenih delavnic in tovarn so se začele vsipati na ulico ogromne mase ljubljanskega proletarijata, ki je v skupinah prihajal v Mestni dom. Posebno disciplinirane so se izkazali kovinarji, strojni tovarni, ki so v zaključnih odredih z vojaškim korakom prikorakali na določen jni prostor. Kmalu po 10. uri se je začela dvorana Mestnega doma polniti in jasno je postalo da bo za vse udeležence mnogo in mnogo premajhna. Kljub temu, da so bili zabasani vsi kotički, da so zasedli ljudje ves oder in stali celo po oknih, velik del demonstrantov ni mogel v dvorano in se je moral zadovoljiti s prostorom na koridorju stopnicah in celo dvorišču. Ker je bila policija zelo tankovestna se kljub intervenciji vodstva ni posrečilo izposlovati dovoljenja, da bi se vršil shod na trgu pred Mestnim domom.

Kmalu po 11. uri je v imenu Strojkovne komisije otvoril shod sodr. Jurij Stanko, ki je uvodoma navedel namen shoda: ter pozval navzoče na največjo disciplino. Nato je podal besede poslancu sodrugu Petejanu, ki je v temeljito naštudiranem referatu obširno pojasnil današnje stanje socialne zakonodaje, pred vsem gledanje pridobitnih krogov na osemurnik. Njegove drastične ugotovitve, v kaki zmoti se nahajajo oni podjetniški krogi, ki mislijo, da bodo s podaljšanjem delavnega časa rešili gospodarsko krizo, so izzvale po dvorani burna in fre netična odobravanja. Zlasti z velikih razumevanjem so sledili poslanci onemu delu Petejanove govora, kjer je prikazoval osemurnik kot kulturno zažveževanje široke plasti prebivalstva. Kaj nam koristi, če so izšli iz našega naroda veliki pisatelji in pesniki kakor Cankar, Prešern in Zupancić, če pa široke mase delavne ljudstva nimajo niti sredstev niti časa, da zajemajo iz njih svoje duševne hrane. Kaj bi potem objokovali nazadovane opere, drame in druge lepe umetnosti, če 90 odstotkov tega naroda do teh umetnin sploh nima dostopa. Tudi brezposelnost ne peča prav zgodovinske nesposobnosti naših vladajočih krogov, ki so razvili fikalizem do največje populosti in mislijo, da so s to držniško mo dretjo rešili vse probleme. O-

brtniki in trgovci, ki mislijo, da je v podaljšanju osemurnika njihov spas, naj bi tu sem obrnili svojo pozornost. Ogromne mase delavnega ljudstva so gospodarsko izprane in si ne morejo pomisliti niti dovolj hrane, še manj obutve, kaj še nabave pohištva itd. V tem je centralni problem slabih obrtniških zaslužkov, ker je kupna moč konzumentov do kraja izprana. In naša država, 80 odstotkov ugrajna, ima opravka s problemi brezposelnosti sorazmerno več kakor industrijsko preobjudena Nemčija in Italija. Po turnem odobravanju na ta Petejanov govor je dobil besedo zastopnik Zveze privatnih namencevcev Jugoslavije — sodr. Jamnik, ki je v lepih primerih obdeloval problem sodelovanja ročnih in duševnih delavcev, in prikazoval, kako zabostala je v tem pogledu še večina inteligence, ki se še sedaj po 2000 letih liži starega rimskega gesla: so zraštvo do mase!

Gg. Juvan in Kravos sta se nadalje javila k besedi in izrazila v imenu Narodno socialne delavstva in namencevcev solidarnost v tej akciji. Sodrug France Svetek je izjavil po nalogu delavskih združenih organizacij njihovo solidarnost z zahtevami po osemurnem delavstvu. Ljubljansko delavstvo je zaš o priliki te akcije najlažje spoznalo, kje ima nabavljati svoje življenske potrebščine, ali pri tistih trgovcih, ki so avangarda v boju za podaljšanje delavnega časa, ali pri konzumnih zadrugah, ki so delavska ustanova in ki podpirajo delavce z vsemi razpoložljivimi sredstvi v njihovem boju za zboljšanje delavnega in gospodarskega položaja.

Po shodu se je spontano razvil ogromen sprevod, ki je živahno klicajoč osemurniku korakal po glavnih ljubljanskih ulicah pred palačo velikega županstva, kjer je nagovoril množico sodrug Stukelj, ki je navedel, da je bil ta protestni obhod potreben, ker so ljubljanski inveniiki navajeni ocenjevati naše prireditve na ta način, da napišejo, če nas je bilo 2004, da nas je bilo 200 in če nas je 5000, bodo pa pisali, da nas je bilo 500. V imenu vseh udeležencev je izjavil, naj vzame veliko županstvo na znanje, da so razredne strokovne organizacije pripravljene braniti osemurnik če treba z najostrejšimi sredstvi, obrano delavstvo je pa pozval, naj bo vedno tako složno, kakor je pri tej akciji in današnji dan naj bo mejnik vseh razkolov. Po turnem odobravanju, ki ga je žel S. Stukelj za te lepe besede, se je množica v največji disciplini, razla. Tako je minil ta dan in vsi navzoči smo čutili, da je res mejnik in da bodo od sedaj tudi ljubljanske ulice, iz katerih se je moral proletarijat po zaslugi raznih razbijačev za šest let umakniti zopet na razpolago. Akcija je pokazala, da se je "Slovenec" prerano veselil delovanja dekalstov, ki so sicer v stanju naše akcije motili, niso pa v stanju prepričati konsolidacijo delavskega pokreta, katerega jedro so in ostanje naše organizacije.

Zbližavanje med Beogradom in Zagrebom. Kmečko-demokratska koalicija se vendarle pripravlja na pogajanja z Beogradom. Posredovalci v tem sporu so doslej doslej vsaj toliko, da je začela opozicija postavljati program in zahteve glede ustavnih reform in drugih takih vprašanj, ki spravijo ostri spor v tej oblasti, kakor je sedaj, a sveta. To je naravna pot meščanskih strank, ker je pač tako na svetu: materialistična opozicija je vedno tepe na, če ni blizu režima, idealna s konkretnimi zahtevami za splošno pa vedno, če ni dovolj močna. Tako upamo, da se bodo gospodje polagoma sporazumeli in bodo vodili državno ladjo da je skozi Scillo in Caribdo, kakor je znajo. Sporazum s Hrva vati sta priporočali Francija in Anglija. Če pride do sporazuma, se bo sedanja Korokčeva

vlada morala umakniti in ji bo sledila vlada — sporazuma. In dr. Korokčev bo videl, da na svetu ni nič večnega.

Smrtna kosa. V Kranju je zvečer umrl najstarejši slovenski notar Anton Slamberger. Dosegel je starost 79 let, službo je opravljal 48 let. — V Ljubljani je umrl davčni upravitelj Rudolf Pehani. — V Smartnem ob Paki je umrla Eli za Steblovnik, vdova po posestniku in gostilničarju. — V St. Pavlu pri Prebolu je umrla A. Alojzija Zorjan roj. Vase, soproga sodnega oficijala.

Smrt v hlevu. Mrtvega so našli v hlevu posestnika in masarja Jantza Werglesa na Savi, brezposelnega delavca Alojzija Rabiča, rojenega 1882 in pristojnega v občino Tržič. Rabič je več let prosil po Gorenjskem in tudi na Jesenicah, pa se je brez vodnosti gospodarja Werglesa zatekel v njegov hlev, kjer ga je tekom noči zadela srčna kap.

IZ PRIMORJA

Oče utonil pred očmi edinega sina. — V Izoli pri Trstu se je v noči 1. septembra odigrala pretresljiva drama na morju.

V soboto zvečer se je odpravil na ribi lo 43-letni ribič Degraasi s svojo 8 metrov dolgo ribiško ladjo "S. Marija". Dva najstarejši sinček, edini njegov potomec, ga je že večkrat prosil, naj ga vzame enkrat s seboj, da bo videl, kako se lovijo ribe. Oče je tokrat vstregel njegovi želji. Poleg Degraasija in sina sta bila na ladji še dva moža, ki ju je bil najel lastnik "S. Marie", da mu bosta pomagala vleči mreže iz vode.

Tri milje od brega so vrgli mreže, nakar se je pričelo obkroževanje plena. Skozi vsa noč je ribičem avetila acetilenska svetiljka. Obetal se je bogat plen. Degraasi ki je v veliko ljubljeno visel na svojem 12-letnem sinu, ga je večkrat potrepil po rami, rekoč: "Nocoj si mi pa prinesel srečo." Otrok je bil zadovoljen in je prosil očeta, naj ga vzame še kdaj s seboj na lov, da bo sreča še večja.

Medtem so se začele razkrajati nočne sence. Položaj vode je zahteval, da ladja spremeni smer. Degraasi, ki je bil teh manipulacij vajen, je stopil k sidru, odzvel vrvi in zadel vse skupaj na ramo, da bi prenesel sidro na konec barke. Ko je dospel do sredine, je na nepojasnjeno način izgubil ravnotežje in strbuknil v vodo. Navzle temu, da je bil dober plavalec, ni mogel splavati na vrh, kajti sidro se je zapelo v hlačnico in ga vlekel nazdoh, vrvi pa so se mu omotale okoli nog, ki si jih ni mogel osvoboditi. Nesreča se je odigrala tako naglo, da sta jo ribiča v barki jedva opazila. Tembolj pa se je zavedal opasnosti 12-letni Degraasijev sinček, ki je začel vpiti na pomoč in je ves obupan hotel skočiti v vodo za očetom. Ribiča sta ga komaj zadržala. Ko sta posvetila z lučjo v globino, sta videla, da je utopljenec izgubljen, ker se je pogreznil gotovo 20 metrov globoko.

Sidro, ki je povleklo Degraasija na dno, je bilo železno in se obteženo s svincom. Zato ni bilo močeno niti misliti, da bi se dal Degraasi rešiti. Voda ga je gotovo zadušila.

Deček, ki je spoznal, da je izgubil očeta, je hotel na vsak način skočiti v vodo, da ga reši. Ribiča sta imela kaj opraviti z njim, da sta ga ukrotila in ker se ni dal brzditi, sta ga naposled privezala za jabor in z njim in plenom v mrežah odvlekla proti Izoli. Ob šestih zjutraj je barka pristala ob nabrežju. Fantu so odvezali in ga odpeljali domov, kjer so povedali žalostno novico dvema Degraasijevima bratoma.

Dogodek je zbudil v kraju splošno sočutje. Pokojni Degraasi je bil edina opora svoji rodbini. Njegova dva brata sta nezmogoča za delo. Sinček je sedaj brez varstva. Mati mu je pred kratkim umrla, stara mati je že med vodo zblaznela, ker ji je padel prvorojeni sin v Galiciji, ded pa si je od žalosti nad usodo sam vzel življenje.

Agitacije za "Prosveto"

Zrakoplovba v Združenih državah

Dne 15. avgusta 1928 je bilo v Združenih državah 37 zračnih prog v obratu. 27 izmed teh je bilo za prevažanje pošte in preprežajo vso deželo od obali do obali.

Tekom leta 1927 je zračni promet prevozil okoli 9000 potnikov. Povprečna potnina je znašala 10.8 centov za miljo.

V Združenih državah imamo sedaj 800 zrakoplovnih pristanišč in dodatnih tristo polj je bilo označenih kot primerni prostori za pristajanje.

Skupno število licenciranih aeroplanov znaša 5800. Imamo približno 6000 licenciranih pilotov in enako število učencev. Licenciranih aeroplanskih mehanikov je tudi kakih 5000.

Skoraj 1300 električnih ali acetilenskih svetilnikov se je postavilo po raznih krajih širom vse dežele, da vodijo pilote aeroplanov ponoči.

Aeroplan za \$90. — Leta 1927 je bilo izdelanih v ameriških tovarnah približno 2000 aeroplanov. Povprečni strošek vsakega aeroplana je znašal \$7000.

Tudi ceneni aeroplani se že pojavljajo. Neki "air fliver" je že na prodaj za manj kot \$2000. Neka trdka, ki izdeluje aeroplanske komade, je ponudila vse potrebne sestavine aeroplana, izvzemši platno, stroj in kolesa, pripravljene za montiranje, za \$900 — obemem pa garancijo, da bo aeroplan letal in da bo brez pogrškov. Neki clevelandski pilot je kupil te komade, zložil aeroplan in vzletel je zares.

Prerokovanje za prihodnjih 5 let. "Domestic Air News", bulletin, ki ga izdaja zrakoplovni oddelek trgovskega departamenta, pravi:

"Ako je bil storjen tak znaten napredek v poldrugem letu, se prav lahko reče, da v prihodnjih letih doživimo tak razvoj na tem polju, ki bo več kot izpolnil nade najbolj navdušenih pristavev zrakoplovbe. Združene države bodo še skokoma naprej v razvoju domače trgovske zrakoplovbe. Veliki zrakoplovi bodo letali od enega konca kontinenta do drugega, podnevi in ponoči, z isto sigurnostjo in varnostjo, kot jo nudijo današnje najboljše železnice.

"Federalna vlada načrtuje, mapira in razsvetljuje zračne proge. Država olajšuje obrat zrakoplovnih družb. Mesta prekrbujejo z zrakoplovnimi pristanišči in pristajalnimi polji. Ali se večje važnosti je, da je ameriško občinstvo postalo navdušeno za praktično zrakoplovstvo (airminded). Že vidi možnosti aeroplana in zrakoplova kot sredstva prometa.

"Prihodnost civilne aeronavti ke v Združenih državah je naravnost brezmejna. Ozemlje tako obsežno in brez ovire mednarodnih mej in tako enačeno v trgovska podjetja, kjer hitrost prevoza igra tako vlogo in je toliko blaga za prevažanje, nudi velikansko polje za razvoj zrakoplovstva.

"Aeroplani se izdelujejo za vse potrebe, ali najbolj potrebni za sedaj so oni, ki prevažajo velike tovore pošte in blaga. Taki aeroplani se tudi največ izdelujejo. Zelja po hitrem potništem prometu po zraku ni bila dozdaj tako velika kot v Evropi, ali pričakuje se, da bo v tem pogledu Amerika kon Evropi v teku enega leta. Tam se je osebnih zrakoplovnih promet hitreje razvil kot v Ameriki, kjer že imamo najboljše in najhitrejša nočna zveze po železnici med glavnimi ameriški mesti. Radi tega ne bi pomenjala zrakoplovba podnevi mnogo prišednje na času, pač bo napredujoče razsvetljevanje nočnih prog nudilo močnejšo hitrejših zrakoplovnih zvez ponoči.

"Tako vzpodbujevalni uspehi kot Lindberghov kašajo pot. — Byrd, Chamberlin, Mattland, Heppenberger in Brook so doprinesli dodatne lahorke spretnosti ameriških pilotov. Oni so temeljni kamen za razvoj obsežne trgovske zrakoplovbe, kajti taki uspehi utrjujejo zaupanje občinstva. Zanesljiv delavec sledi korakom

RAZNE VESTI

Ukraden italijanski deček

Chicago. — Billy Ranieri, 10-letni sin bogatega italijanskega podjetnika, ki je bil 5. septembra ugrabljen in odveden v avto, nakar je bil njegov oče obveščen, da mora plačati \$60,000 odkupnine, če hoče sina dobiti nazaj živega. Se je trinitati dan po jetništvu vrnil k staremu živ in zdrav. Lopovi so se najbrž ustrašili valed prevelike publicitete in v terek so dečka odpeljali blizu Lockporta pri Jolietu ter ga tam vrgli na cesto, poleg tega so mu dali \$10, da se lahko odpelje domov. Deček je povedal, da sta ga ugrabila dva italijana in vseh 13 dni je bil zaprt na neki farmi daleč zunaj na deželi. Policija zdaj išče omenjeno gnezdo. Stari Ranieri ni plačal niti centa odkupnine.

6000 let stare izkopnine.

Chicago. — Profesor S. H. Langdon, ki vodi arheološke ekspedicije Fieldovega muzeja pri izkopavanju starodavnega Kisa v Mezopotamiji, je poročal zadnje dni vodstvu muzeja da so odkrili nove grobnice starih sumerijanskih in babilonskih kraljev. Sumerijanci se živeli pred okrog 4000 let pred Kristom. V grobnicah so našli veliko orožja, zlatih umetnin in okostij. Našli so tudi znamenje nečloveške, barbarske nayađe, po kateri so pri pokopu vladarja pokopali tudi vse njegove služabnike in straže žive v zemljo na temelju vere, da bodo služili in stregli kralju "ne onem avetu".

Nova zračna zveza.

Chicago. — V kratkem bo upostavljena nova zračna pošta na zveza med tem mestom in Montrealom, Kanado. Transportacija pošte med tema dvema krajema bo vzela 16 ur časa. Pošta letala bodo brzela s hitrico 125 milj na uro.

Bančni rop.

Beach, N. D. — Trije oboroženi banditi so v terek vdrl v tukajšnjo državno banko, kjer so z revolverji ustraževali u službenice, jih zaprli v stranske sobe ter odnesli nad \$5,000 v denarju in vrednostnih papirjih.

RAZNO

Grozovit zločin ciganske tolpe. — Dne 22. avgusta se je priklatila v Maskare v temniški arezu ciganska tolpa, med katere je vzbujala pozornost neki starejša ciganka, ki je vodila s seboj okoli 15 let starega slepega in kruljavega dečka. Ciganka je silila dečka, naj prosil se ljake darov, in ko se je obotavljala, ga je začela pretepati. Seljaki so zaradi krutega postopanja opozorili ciganko, naj ne pretepa dečka, nakar je ciganka odgovorila, da je deček njen, pe nikomur nič mar. A tedaj ji zakričal deček iz vsega grla: "Ali ste vi Srbi, ali ni nikogar med vami, da bi me rešil tem muk? Cigani so me ukradli, rešite me!"

Ciganka je pograbila kričečega dečka in začela z njim bežati v turščico. A seljaki so se poglali za njo in jo vlovili z drugimi cigani vred ter so vso tolpe odgnali na občino. Po daljšem zasliševanju se je razodelo, da se cigani pred 4 leti ugrabili dečka po imenu Jovića Milica, ko je pasel ovce nedaleč od svoje domače vasi Setonje v mlavskem srezu. Zvezali so ga in oslepili na obeh očeh, nato pa mu skušali z žebelji prebiti nogo. Do skrajnosti pohabljeni deček je povsod vzbujal sočustvovanje in ciganom pribraščil darove, rešiti pa se nikoli ni mogel.

Ko so vakešni izvedeli vse te podrobnosti zločina, so hoteli vse cigane linčati. Le s težavo se je posrečilo orožnikom, da so odvabili cigane v zapore, kjer čakajo nadaljnje usode. Dečka pa je občina oddala v dom mladoletnih v Beogradu, odkoder ga bodo vrnil staršem.

takih predboriteljev. S podporo občinstva, ki spozna koristi zrakoplovbe, se bo urednišča naša, da postane zrakoplovba poleg železnice in ladij navadno, varno in ceno prevozno sredstvo. FLIS.

Nastanek "Ano Karenino"

Raziskovalec literarnega dela L. N. Tolstega N. Gusjev obnavlja nastanek znanega romana "Ana Karenina" in objavlja podrobnosti, ki so bile doslej znane samo njemu.

Dne 24. februarja 1870. beleži Zofja Andrejevna izjavo Leva Nikolajeviča, da ima pred očmi tip omožene žene iz najvišjih družabnih krogov, ki se je izpozabila. Pripovedovanje o tej ženski je sklenil pisatelj z besedami: "Zdaj mi je v stvari vse jasno."

Vendarle so pretekla cela tri leta, preden se je Lev Nikolajevič lotil sujeta. Dne 19. ali 20. marca 1873 piše Zofja Nikolajevna svoji sestri:

"Včeraj je Ljovčoka začel ne pričakovano pisati roman iz sodobnega življenja. Sufet romana je nezvestoba žene in drama, ki se razvije iz tega."

Romana se je lotil Tolstoj pod vplivom Puškinovih del. Slučajno je Tolstoj našel na zvezek Puškinove proze v izdaji Aneka. Odpri je knjigo, listal po nji in je bil očaran od čtiva.

Pripovedujejo, da je dala Tolstemu pobudo za roman nedovršena povest Puškina, ki se začne z besedami:

"Gostje so dospeli v letoviliče."

"Tako bi se morala začeti vsa povest," je dejal Tolstoj, ko je prečital začetek. "Na ta način čitatelj mora slediti piscu."

"Ana Karenina" je bila začeta dne 18. ali 19. marca 1873. V najoj letega leta je L. N. Tolstoj posrečil N. N. Strahovu, da je oman v glavnem končan. Ni lvoma, da je bil prvotni načrt drugačen kakor delo, ki ga poznamo v današnji obliki. Predsem je bil krajši in je v skrajani obliki predstavljal vse, kar se nastalo v naslednjih štirih letih.

Tista leta je Tolstoj v poletnih mesecih počival. Dela se je otil šele na jesen, ko se je že bližala zima. Šele v decembru 1873 je začel predelavati "Ano Karenino."

Medtem pa se je jel zanimati za pedagoška vprašanja, ki se jeva Nikolajeviča odvrnila od romana. Delo se je že tiakalo, v Tolstoj je tiskanje ustavil in zamisljanje za stvar ga je napolel minilo. Dotikane so bile tiri polje — nekaj besedila pa je bilo postavljenega, a ne ulomijetega.

Gospe A. A. Tolstaj je pisatelj poročil, da se nahaja v "poletnem razpoloženju" t. j. da ne piše. To je bilo 23. junija 1874. Pristavil je v pisnu, da misli tatis romana opustiti, ker mu ni všeč.

"Te dni me je obiskal Strahov," pripominja: "skušal me je regovoriti, da bi nadaljeval deo, jaz pa sem ostal pri svojem sklepu. Ta stvar me ne mika več."

Tolstoj se ni dotaknil romana lo zime 1874-75. Nekatera uredništva so donala, da piše Tolstoj nov roman so mu ponudila vabljive vase: 10 tisoč rubljev predujma in po 500 rubljev od pole. Tolstoj se za ponudbe ni zmenil.

"Ljovčoka ga niti ne omenja," oži Zofija Andrejevna svoji sestri, "kakor da se ga ne tiče." Šele v prvi polovici decembra 1874 je prodal Tolstoj "Ano Karenino" "Ruskemu Vestniku" Katkova za 20 tisoč rubljev.

"Pogodil sem se," piše Tolstoj A. A. Tolstaj v decembru, "glede natias v "Ruskemu Vestniku," in nisem se mogel ločiti od živih ljudi in jih nadomestiti z imaginarnimi figurami."

"Ana Karenina" je začela izhajati v "Ruskem Vestniku" 1. 1875; lašla je v prvih štirih zvezkih, nakar je bil natis odgoden do 1. 1876.

Za svojega poletnega bivanja v Samariji Tolstoj nadaljeval romana. "Ze dva meseca si nisem umazal prstov s tinto in srca z mislimi," piše 25. avgusta pesniku Fetu. "Zdaj se pripravljam na dolgovezo, neokusno Ano Karenino z edino željo, da jo čimprej dovršim in da se lahko posvetim drugim stvarim."

V mareu 1876. se izraža Tolstoj že ugodneje o svojem delu, ko piše A. A. Tolstaj. Pravi namreč:

"Moja Ana mi raste čez glavo. Mučim se z njo kakor s slanoj."

bo vzgojenim paglavcem; prosim vas, ne recite mi o njej nič slabega, ali, če hočete, menajte rejte se; Ana je vsekakor adoptirana."

Tolstoj je v tem času — kakor vedno kadar je pisal kakšno novo, energično delo — v težkih dvomih glede njegove kakovosti. Časih ga je to pritiralo naravnost do želje, da bi vse skupaj pustil kakor je. Dne 9. aprila 1876 je pisal Strahovu:

"Z grozo čutim, da zapadam zopet v poletno razpoloženje in da mi je zopetno vse, kar sem napisal. Trenutno leže pri meni korokturne pole za april. Bojim se pa, da delu ne bom kos in da ne bom mogel izvršiti popravkov. Vae je alabo in vae je treba predelati. Vae moram premanzati in zavreči na vse resignirati in reči: Odpustanje! — nikdar več ne bom napravil kaj takega, napisal nekaj tako brezposelnega in neumerjenega! Takšen je položaj, ki se v njem nahajam. Ne hvalite tega romana! Pascal je nosil pri sebi vedno pas z bodočimi žebelji in ga je stisnil vedno, kadar ga je pohvala spravila a tira. Tudi jaz sem potreben taknega pasu. — Storitte mi, prosim, prijateljsko uslugo: ali molčite o romanu, ali pa mi osebno povejte, kaj je v njem slabega. In če pride to, česar se najbolj bojim, namreč da bom popustil — plašite mi tudi to! Pisateljski poklic ima na sebi nekaj odbijajočega in demoralizujočega. Vsakega pisatelja obdaja krog hvalivcev, na katere pazi in čuva tako, da ne izve nikoli ničesar o svojem propadanju. Jaz ne bi se rad zmotil in ne bi hotel demoralizirati čez mero. Prosim vas, plašite mi o tem! Naj vas pri tem ne moti dejstvo, da ste strogo obsodili sloveka, ki je bil nadarjen in da ste izpodrezali njegovo delo. Boljše je, da napravim točko pri "Vojni in miru," kakor da napišem "Uro" ali kaj sličnega.

"Ura" je povest ruskega pisatelja Turgenjeva, ki je nastala v zadnjih letih pisateljevega življenja ter je zelo slaba."

Dne 31. julija je pisal Tolstoj Fetu: "Zelim, da prečitate 'Ano Karenino' do kraja. Potem bom prost Damoklejevega meča, ki visi nad menoj."

Ko se je približala jesen, ga je delo zopet zamikalo. Dne 20. novembra beleži Zofja Andrejevna: "Skozi vse poletje, je točil, da mu možgani ape; zadnji teden pa je nekako nanovo vzvelet. Zopet dela z veseljem in se je vrzel z vsemi moči na delo. Danes je sedel k mizi, ne da bi prej pil kavo in je pisal celo uro."

Dne 9. decembra poroča Zofja Andrejevna T. A. Kuzminskaji: "Zdaj pišemo kakor je prav, to se pravi, nenahoma. Ljovčoka je koncentriran in vesel in napiše vsak dan po eno poglavje. Jaz prepisujem kar se da."

Zadnji, osmi del romana je izšel v posebni knjigi, ker je Katkov, ki je bil urednik "Ruskega Vestnika", predlagal, naj bi se neka mesta izpustila. Pisatelj ni odobral gibanja ruskih prostovoljcev z ozirom na srbske vstase. Tolstoj je bil odločno zoper vsako krajšnavo in je rajši objavil konec romana v posebni knjigi.

Poleti 1. 1877. je Lev Nikolajevič ponovno pregledal roman in ga je pripravil za poseben natis, ki je izšel v naslednjem letu 1878.

Profesionalni pretepat umorjen.

New Salem, N. Y. — Walk Miller, znani rokoborec, je bil v terek najden umorjen na svoji farmi blizu tega mesta. Ubili sta ga dve krogi z revolverja, ki sta običali v njegovi glavi. Policija nima nikakega sledu za morilec.

Usoden padec.

Kankakee, Ill. — Emma Fortier, stara 45 let, se je v terek ubila, ko je padla po stopnicah v svojem stanovanju.

Potres v Smirai.

Carigrad, 19. sept. — Nesrečno Smirno sta včeraj spet strela dva močna potresna sunka. Potres je naredil precej škodo.

"Očka, kaj naj je to monolog?"

"Če se mama pogovarja z menoj."

Alphonse Daudet:

ZVEZDE

(Pripoved provençalkega pastirja.)

V času, ko sem pasel živino na Luberu, sem živel s svojim psom Čuvajem in s svojimi ovčami po cele tedne sam na pašniku in nisem videl žive duše. Zdaj pa zdaj je morda prišel mli-mo puščavnik z Mont-de-l'Urea, ki je iskal zdravih zelišč, ali pa sem zagledal črn obraz kakega oglarja s Piemonta; toda to so bili priprtili ljudje, ki so se v samotni privadili molku in od-vadili govora ter niso vedeli pravi-ničesar o vsem, kar so govorili spodaj v vaseh in mestih. Zato sem bil prav vesel, ko sem vasa-kega petnajstega zasilal na strmi poti zvonec mule z naše pri-stave, ki mi je donala živč za drugo polovico meseca, in ko sem opazil, kako se iznad obron-ka polagoma prikazuje radosten obraz hlapca s pristave ali No-rade. Morala sta mi pripovedovati o vsem, kar se je zgodilo novega zdojila v vaseh, koliko se jih je rodilo in koliko poročilo; najbolji pa me je zanimalo, kaj dela hči naših gospodarjev, naša gospi-ca Stefaneta, najlepša od vseh deklet, kar jih je bilo deset milj na okoli. Delal sem se, kakor da mi ni nič zanj in zvenem poiz-vedoval, ali mnogo zahaja na veselice in na vasovanja in če i-ma še vedno novih snubcev. In če bi me kdo vprašal, kaj sem se briga za take stvari jaz, revni gorski pastir, bi mu bil odgovoril, da mi je bilo takrat dvajset let in da je bila Stefaneta naj-lepše bitje, ki sem ga videl v svo-jem življenju.

Ko sem neke nedelje zopet pričakoval svojo hrano za štirinajst dni, se je zgodilo, da so mi jo prinesli zelo pozno. Zjutraj sem si dejal: "Gotovo so se zadržali

li v cerkvi," proti poldnevju pa je nastala silna nevihta in mi-slil sem si, da mla ni mogla iti na pot, ker so bila vasa pota sil-no slaba. Ko se je proti tretji uri nebo končno razvedrilo in ko se je zablila gora v rosi in solncu, zaslišim med odcejanjem listja in žuborenjem narastlih studencev mulin zvonec, katere-ga glas se je razlegel tako veso-lo in vedro, kakor da potrkavajo z vsemi zvonovi na samo Veliko noč. Toda na mli ni bil niti ma-li hlapec, niti stara Norada. Bil je — uganite, kdo? — bila je naša gospi-ca, otroci mi, prava naša gospi-ca, ki je sedela med vrbovimi košarami vasa rdeča od planinskega zraka in svežine, ki je nastala po nevihti.

Mali je bil bolan, teta Norada pa je šla obiskat svojo dečo. Vse to mi je pojasnila lepa Stefaneta, medtem ko je stopala z mule in se opravičila, da se je le za-to zakasnila, ker je med potjo zašla. A ko sem jo pogledal tako nedeljsko oblečeno z rožnatimi trakovi in v svetlem, čipkastem krilu, se mi je zdela, da se je prej zamudila na kakem plesu, kakor da bi iskala pot skozi grmovje. O, ljubka stvarica! Moje oči se je niso mogle nagledati. Res, še nikoli je nisem videl tako od bli-žu. Pozimi, ko so bile črede v do-lini in ko sem prišel zvečer na pristavo večerjat, je šla včasih naglo skozi sobo, ne da bi izpre-govorila besedico s hlapci; in vedno je bila praznično oblečena ter nekoliko ohola. . . Sedaj pa sem bil sam in ona je stala pred menoj! Ali ne bi človek izgubil glavo?

Ko je Stefaneta vzela živila iz košar, se je začela radovedno ozirati okoli sebe. Malo je dvignila svoje lepo nedeljsko krilo, da se ne bi zamazalo, in stopila v stajo. Hotela je videti kot, kjer sem spal, z ocnovo kožo pregr-njeno slamnato ležišč, moje vr-hnjjo suknjo s kapuco, ki je vi-

sela na zidu, mojo zakriviljeno palico in mojo puško kremenja-čo. Vse jo je zanimalo.

"Taka torej živiš, ubošček? Kako ti mora biti dočas, ko si vedno sam! Kaj počneš in na koga misliš?"

Najrajši bi bil odvrnil: "Na vas, gospi-ca!" In ne bi se bil zlagal. Toda bil sem tako zme-den, da nisem mogel spregovo-riti besede. Mislim, da je to pač opazila in da se je porednica še radovala, ko me je skušala spru-viti še v večjo zadrego z novi-mi zbadljivkami: "Kaj pa tvoja dobra prijateljica, pastirč, ali te kdaj obišče tu gori? Bi mo-rala biti vsaj-kaka zlata koza a-li pa ona vila Esterela, ki hodi samo po vrhovih gora."

In ko je tako govorila, je bi-la sama podobna villi Estereli. Ljubko se je smehljala in se žurila, da čimprej odide, zaradi česar se mi je zdel njen obisk kot čudovita prikazen.

"Zbogom, pastir!"

"Pozdravljeni, gospodica!"

In še je odšla ter odnesla svo-je izpraznjene košare.

Ko je izginila po strmi stezi, se mi je zdela, da padajo ka-menčki, ki so se valili izpod mu-linih kopit, drug za drugim na moje srce. Dolgo, dolgo sem jih poslušal in ostal kakor uspan in do konca dneva in se nisem u-pal ganiti, da ne bi pregal svo-jih sanj. Proti večeru pa, ko so pomodrilje globeli dolin in ko so se ovce meketaje prerivale, da bi prišli v stajo, zaslišim, da me v dolini nekdo kliče, in kmalu ugledam našo gospi-co, ki se pa ni več smejala, kakor malo po-prej, ampak je vasa drgetala od mraza, strahu in mokrote. Goto-vo je pod hribom našletela na Sorgue, ki je narasla po nevihti in ki jo je hotela na vsak na-čin prekoračiti, bi se bila kma-lu utopila. Najhujše pa je bilo to, da v enem nočnem času ni bi-lo misliti na povratek na prista-

vo, ker naša gospi-ca za prečno pot ni vedela, jaz pa nisem mo-gel pustiti črede. In tako jo je silno vznemirjala misel, da bo morala prebiti noč na planini, zlasti še zaradi tega, ker bodo doma v strahu in v skrbeh za-njo. Tolažil sem jo, kakor sem najbolje vedel in znal:

"Gospodična, saj so julija kratke noči! To je le nesrečen trenutek."

Hitro sem zakuril velik ogenj, da si posuši noge in krilo, ki je bilo premočeno od reke Sorgue. Nato sem ji prinesel mleka in sira — a mala ubošica niti po-mislila ni na ogenj in na jed. In ko sem potem opazil velike sol-ze, ki so ji zalivale odči, bi bil najrajši še sam zajokal.

Medtem se je popolnoma zno-čilo. Na zapadni strani je mig-ljal še solčni prah nad robovi planin, zadnji dihi dnevnice svet-lobe. Zdel sem, da bi šla naša gospi-ca vstaja k počitku. Sve-žo slamo sem pogrnili s lepo, po-polnoma novo kožo, volčji ji lah-ko noč in šel sem sam pred vrata. Bog mi je priča, da me kljub ljubzenskemu ognju, ki mi je buril kri, ni obšla niti ena elaba misel; bil sem samo silno pono-šen, ko sem pomislil, da pod mo-jim vzmetvom počiva v kotu sta-je prazn-raven radovedne črede, ki jo ogleduje, kako spi, hči mo-jeja gospodarja — dragoceneja-ša in belejša od vseh ostalih ov-čic. Še nikdar se mi ni zdelo ne-bo tako globoko in zvezde tako svetle.

Nenadoma se odpro zamrežena stajina vrata in prikaže se lepa Stefaneta. Ni mogla spati, ker so ovce v staji meketale in se o-bračale, da je nastil kušljaj. Za-to je rajši prišla k ognju. Ko sem to opazil, sem ji vrgel pre-ko-ramen ovčje krzno, podpihal sem ogenj in tako sva sedela drug ob drugem brez besede.

Če ste kdaj prečuli noč pod zvezdnatim nebom, veste, da se takrat ko mi apimo, v taoti in miru zbudi ves skrivnostni svet. Tedaj studenci glasneje zažubo-re in nad vodami se uligajo pla-menčki. Veliki gorski duhovi svo-bodno prihajajo in izginjajo; v zraku nastane šuštenje in ne-opazno šumljanje, kot bi silali rast dreves in poganjanje trave. Podnevi živijo bitja, ponoči ži-vijo stvari. In če tega nisi nava-žen, te bo strah. Tudi naša gos-pica je vsa drgetala od bojazni in se pri vsakem najmanjšem šumu stiskala k meni. Nenadoma se razlegne zategnjen, me-lanholičen krik z ribnika, ki se je svetil v nižini in valujoč pri-de do naju. V istem trenutku je začel nad najinima glavama v isti smeri krasen zvezdnat utri-nek, kakor da bi imela ona tož-ba, katero sva pravkar slišala, luč-a seboj.

"Kaj je to?" me poltiho vpra-ša Stefaneta.

"Duša, ki gre v nebesa, gospi-ca!" in prekrizal sem se. Tudi ona se je prekrizala in ostala ne-kaj časa popolnoma mirna z v-nebo obrnjenim obrazom.

"Torej je res, pastir, da ste vi vsi čarovniki?"

"Nikakor, gospodica! Toda mi živimo bližje zvezd in bolje vemo, kaj se godi na nebu, ka-kor pa ljudje v ravnini."

Se vedno je gledala z višave, glavo si je podprla z roko in se zavila v ovčjo kožo, da je bila kakor kak nebeški angelček.

"Koliko jih je! Kako krasne so! Še nikdar jih nisem toliko videla! Ali veš njihova imena, pastir?"

"Kako bi ne vedel, gospodica-na! Vidite, baš nad nama je Pot sv. Jakoba (rimaka cesta). S Francoske pelje naravnost proti Španiji. Začrtal jo je sv. Jakob Galilejski, da bi pokazal pot hrambru Jakobu Velikemu, ki se je bojeval s Saraceni. Malo naprej vidite Voz duš (veliki medved) s štirimi lesketajočimi osmi. One tri zvezde spredaj so Tri živali in ona čisto majhna nasproti tretji je Voznik. Ali vi-dite vse naokoli dež padajočih zvezd? To so one duše, katerih dobri Bog ne mara v nebesa. . . Malo nižje se Grablje ali Trije kralji (Orion). To je naša ura. Samo nanje sem pogledal, in do-bro vem, da je de minila polnoč. Še niče, vedno proti jugu, se sveti Ivan Milanski, babiljonoša zvezd (Sirius). Poslušajte, kaj pripovedujejo pastirji o tej zve-

zdi. Pravijo, da so bili neke no-či Ivan Milanski, Trije kralji in Gostosevci (Plepada) povabljeni na svatbo k neki prijateljski zvezdi. Gostosevci se je naj-bolj mudilo, zato — pravijo — so šli prvi na pot in so krenili visoko. Pogledajte jih tam zgoraj, prav na dnu neba! Trije kralji so jo rezali malo nižje in so jih dohiteli; ali ta nemarni Ivan Mi-lanski, ki je predolgo spal, je za-ostal daleč za njimi in da bi jih ustavil, je jezen zagnal vanje palice. Odtod je tudi še drugo ime tih kraljev, namreč Pa-lica Ivana Milanskega. . . Toda najlepša od vseh zvezd, gospi-ca, je naša Zvezda pastirjev, ki nam sveti ob zori, ko izženemo čredo, in zvečer, ko jo vrnemo. Pravi-mo ji tudi Magnelona, lepa Ma-gnelona, ki teče za Petrom iz Provence (Saturn) in se vsakih sedem let z njim poroči."

"Kako, pastir, kaj se tudi zve-zde ženijo?"

"Seveda, gospi-ca."

In medtem, ko sem ji skušal razložiti, kako se to ženitve, sem začutil, kako se nekaj svežega in mehkega nalahko spušta na mojo ramo. Bila je njena glavi-ca, ki ji je postala težka valed zaupanja in se je naslanjala na-me s prijetnim šumljanjem tra-kov, čipk in valujočih lag. Tako je ostala in se ni ganila, dokler niso začele bledeti zvezde na ne-bu, ker jih je izbrisal vstajajo-či dan. Na dnu svojega bitja sem bil nekoliko vznemirjen in sem jo motril, ki je spala, vendar me je sveto ščitila ona jasna noč, ki me je navdajala samo z lepi-mi mislimi. Okrog naju so na-daljevale zvezde svoje mirno pot, poslušne kakor velika čre-da in včasih se mi je zdelo, da je ena teh zvezd, ona najlepša in najsvetlejša, izgrešila pot in se spustila na mojo ramo, da se odpočije in naspi. . .

Konnersreuth v obratu. — V Konnersreuthu vlada zadnjih 14 dni zopet živahno vrvenje. Od vseh strani prihajajo ljudje, da bi videli Terezijo Neumannovo, kako trpi za kristjane. Vizije in ekstaze se zopet ponavljajo — kar je prošli teden privabilo k postelji histerične bolnice nič manj ko 11 nemških škofov. Med njimi je prišel tudi knezo-škof in kardinal iz Monakovega, Faulhaber, ki je ostal pri poste-lji Terezije tri dni in tri noči in se je z njo razgovarjal. Ob tej priliki je Neumannova krvavela močnejše kot po navadi in ob-iskovalci so se križali pred hišo. Mnogi novi hoteli so polni ver-nikov, ki bi radi videli bolnico, kamor pa ne more nihče brez do-voljenja domačega župnika. Ta namreč regulira obrat v sporazu-mu z nadrejenim škofijskim ordinarijatom.

IŠČEM SVOJEGA SINA

Joe Stimac, kateri je odšel od svoje sestre še dne 25. marca 1928, pa se javi ne sestri in tudi ne svojemu očetu in materi. Prosim bratje in sestre čitatelji lista Prosveta, ako kdo ve za njegov naslov, da mi latega ja-vi. Odočil sem dati \$5.00 na-grade onemu, ki mi naznani nje-gov naslov. John Stimac, R. F. D. Box 161, East Brady, Pa. —(Adv.)

ZENITVENA PONUDBA

Slovenec srednje starosti se želim seznaniti s Slovenko v sta-rosti 28 do 38 let v svrhu ženit-ve. Imam svoj dom in precej prihrankov. Katero vesel in resno misli, naj se prijavi in pošlje naj svojo sliko, kateri ji na zahtevo vrnem. Tajnost jamčena. Vse ponudbe je po-slati na naslov: Boljša bodo-čnost, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. —(Adv.)

IŠČEM ŽENSKO

za domača hišna dela opravljati pri družini. Jaz sem vdovec in želim dobiti dobro žensko. Pla-ča po dogovoru. Ako se spo-razumeva drug z drugim bi se tudi oženil. Ako katero veseli in resno misli, naj se prijavi čim hitreje na naslov: P. K., R.F.D. Box 161, East Brady, Pa. —(Adv.)

Agitirajte za "Prosveto"

IZVRSTNA PRILIKA

Člani in članice S. N. P. J.

Sedaj lahko dobite

list Prosveta vsak dan za eno leto in knjigo AMERIŠKI SLOVENC, vredno \$5.00 — ako nam pošljete brez odbitka svoto \$7.50.

Ali pa tri knjige: SLOV-ANGLEŠKA SLOVNICA, vredna \$2.00, ZAKON BIOGE-NEZIJ, vredna \$1.50, in PATER MALAVEN-TURA V KABARETU, vredna \$1.50, skupaj vrednost \$5.00 in dnevnik Prosveta za eno leto za svoto \$7.50.

Te valja za člane S. N. P. J. za vse stare in nove naročnike. Ne član pla-čate \$9.00.

Lahko dobite pol leta dnevnika Prosveta in skupne vrednosti za \$2.50 knjig, n. pr. JIMMY HIGGINS, ZA-KON BIOGENEZIJ, ali pa ZAJEDALCE in HER-GENICO in INFORMATOR ako nam pošljete svoto \$4.00. Ne član pošljete \$4.00. Ali pa za \$3.00 pol leta list Prosveta in knjigo JIMMY HIGGINS. Nečlan \$3.00.

Te vse valja za stare in nove naročnike. Vse mora poslati celo svoto brez odbitka. Depar in naročila pošljite na upravitelje na naslov:

Prosveta, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Ime
Naslov
Država Cl. družina.....
Poštiam \$.....

E. Werner:

Ob oltarju

Za "Prosveto" prevel—A. Babec.

— Ostani, Lucija! Pred teboj nimam nobe-nih skrivnosti, najmanj pa z grofom Ranekom.

Mlada žena je naslonila glavo na možovo ra-mo: — Naj odidem, Bruno, — je rekla proseče. — Samo še sedaj te hočem prepustiti tvojemu o-četu, kajti bolelo bi ga, če bi se postavila jaz med vaju.

Ne da bi čakala odgovora, je Lucija odšla iz sobe in v naslednjem hipu sta si stala oba moža nasproti iz oči v oči.

— Dolgo se nisva videla, Bruno! Ali ni-ma moj sin tudi zdaj nobene besede, nobenega pozdrava za svojega očeta?

Bruno je molčal ter pogledal na vrata, ki so se zaprla za Lucijo. Grof je ujel ta pogled in dejal:

— Tvoja soproga je čutila, kako težko bi mi bilo približanje v njeni navzočnosti; ti seveda bi mi tega ponižanja ne prihranil.

— Če ima biti tu kako ponižanje, ga nisem zakrivil jaz, — je odvrnil Bruno ledeno. — Jaz prav gotovo nisem bil tisti, ki je uprizoril ta se-stanek.

— Želel sem te videti, — je rekel grof Ranek mehko. — In to tembolj, ker sem čul, da si se poročil.

— Da, poročil sem se, in najinega zakona ne bo nihče porušil! Četudi sem prelomil svojo obljubo, zvestobo svoji ženi ne prelomim nikoli.

Grof se je zdrzil pod temi mučnimi spomi-ni. — Ti mi ne moreš odpustiti, kar sem ato-ri bil v tvoji materi, — je dejal grof tiho. — Če bi bil mogel to popraviti, bi se bilo to že davno zgodilo, toda moj drugi zakon mi veže roke. Pripoznati zdaj prvega, se pravi, one-častiti Bogomira v njegovem grobu in grofco ob moji strani. To moraš vendar sam uvideti.

— Kaj uvideti? Ali to, da zaslišita visokorodna gospa grofica in njen sin drugačne obzire, kakor moja mati, ki je bila nizkega rodu, — ne, gospod grof, tega ne morem nikoli uvideti in zapopasti!

— Bruno! — je vzkliknil grof proseče.

— Kar ste vi meni storili, radi tega vas ne obtožujem, kajti midva si nisva bila ničesar dolžna v momentu, ko sem zdrobil okove, v ka-tere so me v mladosti vklovali. Tudi brez va-šega visokodonečega grofovskega naslova sem si priboril v svetu ime in pozicijo. Odkar sem se osvobodil, ne zahtevam od vas ničesar in vi mi ničesar ne dolgujete; toda tega, kar ste zagrešili napram moji materi, ne morete nikoli popraviti!

— Svojega maščevanja ne bi mogla izro-čiti v bolj roke kakor v tvoje! — je dejal grof grenko, — in morda je bilo uprav to njeno ma-ščevanje, da se je v mojem srcu naselila ne-odoljiva, strastna ljubezen do tebe, kateri sem vse žrtvoval, tudi svojo ponos. Da, okradel sem te pravice tvojeja imena in tvojeja rojstva, in vendar nisem na svetu ničesar ljubil bolj od

tega zavrženega otroka. V Bogomiru sem si vzgojil dedišča svojega imena in imetja — toda to, kar si mi bil ti, mi ni bil on; moj drugi sin, nikoli! Zdej mi je tudi to odvzeto; bratu sem se odtujil; neznozne vezi me vežejo na neljub-ljeno ženo, moje ime in moj rod lega z mano v grob. . . a moj arčnjubljivi, zdej edini sin pa se v gnevu in grenkobi obrača od mene. . . Bruno, tvoja mati je maščevana!

Grofov glas je bil miren, toda neizrečeno za-losten. Zdej se je obrnil, da bi odšel, tedaj pa je planil Bruno za njim:

— Oče!

Grof je obstal kakor okamenel, ko je čul ta naziv, ki je zdej privrkat prišel preko sino-vih ust. Molče, toda z nepopisno ljubeznijo je razprostri roke ter objel sina, ki se mu je vrgel na prsi.

— Tudi Lucija naj objame očeta, — je de-jal Bruno, — zakaj ona je bila, ki si je nepre-stano želela tega trenutka.

Pol ure pozneje je odšla mlada dvojica iz župnišča, dočim je grof še ostal. Stari žup-nik ju je spremlil do znamenja, odkoder je svo-ječasno Bruno nastopil svojo usodopolno pot skozi sotesko. Tu so ostali in zakopca sta se poslovila od starega duhovnika. — Na svide-nje, častiti!

Starček se je žalostno nasmehnil. — Ne nasvidenje, recimo si zbogom! Jeseni me boste našli tam-le, — in pokazal je z roko proti vaškemu pokopališču. — Nič več nimam opravka na svetu in moja navzočnost je postala nepo-trebna. Veseli me pa, da sem videl pred svojo smrtjo še solnčno in gorko življenjsko srečo. Vi ste se odpovedali našemu samostanu, celo naš svetli cerkvi, in tudi jaz bi vas moral preklin-jati, toda najbrž bo vedel najbolje vsakdo sam, kako bo izhajal s svojim Bogom. Od nekdan-jem rad blagosloviljal svoje brate, preklinjal jih nisem nikoli, zato tudi vam ne morem reči in želeiti drugega, kakor — Bog vaju blagoslovi!

Prijateljstvo je stianil Brunovo desnico in poljubil mlado ženo na čelo. Solzne so bile Brunove oči, ko je odhajajoč pomahal še enkrat staremu svečeniku, ki je slonel ob kamenitem starem znamenju — tudi on je dobro vedel, da je danes zadnjikrat gledal v te mile, zveste oči.

Počasi je drdral vozček po poti ter dospel do mesta, odkoder je Lucija pred tremi leti pri-vrkat ugledala Dobravo. . . Kakor takrat, tako je tudi danes ležala pokrajina pred njo, vsa se kopajoča v solčni svetlobi. Glej tam gori na holmu stoji grad grofov Ranekov, in njemu na-eproti stoji samostan v vsej svoji razsežni le-poti. Zopet se svetiljo beli stolpi in stekla leske-čejo v dolgih vrstah oken, vzdanih v zidovje, ki je masivo, kakor da je zgrajeno za večnost. In vendar, vsaj enega je moralo to zidovje iz-pustiti iz svojega območja, in kjer se veriga pretrže, je pretrgana za zmirom vsakemu, ki ima resno in močno voljo. Bruno je pogledal tja dol k onemu zidovju, nato pa je dvignil po-gled v nebo, pod katerim so se v solncu vozi-li škrljanci; kakor slednji, je vedel zdej tudi on, kaj je to — svoboda!

(Konec.)

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA CLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Cene zmerne, unijsko delo prv vrste. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarnice

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA UST MENA POJASNILA